

DUBLIN CORE U MUZEJSKOJ ZAJEDNICI

Markita Franulić

Muzejski dokumentacijski centar

Zagreb

Pojava i sve veće širenje Interneta, ideje globalne komunikacije i interakcije unijeli su promjene i u rad muzeja, donijeli nove potrebe i mogućnosti u obradi muzejske građe i muzejske dokumentacije te njihovu

prezentiranju. Jedno od sredstava i načina za to su metapodaci kojima pripada i Dublin Core¹ kao jedan od standarda.

The Dublin Core Element Set (u hrvatskom prijevodu Dublinski osnovni skup elemenata metapodataka²), jednostavnije Dublin Core ili (u daljnjem tekstu) DC, skup je od 15 elemenata za opis elektroničke građe (*networked electronic information resources*)³ tj. građe na mreži, kako bi se olakšalo njezino pronalaženje.

Naime, razvitkom i rastom Interneta i sve većim opsegom podataka na mreži, javila se potreba za određenim standardima za označavanje tih podataka, radi njihova lakšeg pretraživanja.

Kao jedno od rješenja za to prihvaćeni su metapodaci (*metadata*) koje najjednostavnije možemo definirati kao strukturirane podatke o podacima. Pojam metapodataka prethodi Webu, a skovao ga je Jack Myers⁴ 60-ih godina radi što efikasnijeg opisivanja skupova podataka. Metapodaci daju osnovne informacije, kao što je autor djela, vrijeme nastanka itd. Jedan oblik metapodataka su kataložni listići u knjižnicama - podatak na kartici zapravo je metapodatak o knjizi. Metapodaci postoje za gotovo sve predmete ili skupine predmeta, bilo da su u elektronskom obliku ili ne.

Na Internetu je ponekad vrlo teško pronaći informaciju koju tražimo. Problem donekle rješavaju pretraživači (*search engines*) ali oni nemaju mogućnost selektiranja podataka na način koji odgovara našim potrebama, tako da vrlo često na neki upit dobijemo mnogo veći broj odgovora nego što nam je potrebno, a među kojima nije uvijek lako razlučiti koji je podatak nama bitan i jesmo li uopće dobili ono što tražimo. Tu pomažu metapodaci jer opisuju na što se neki pojam odnosi (npr. je li se "Sveti Filip i Jakov" odnosi na naselje ili građevinu).

DC skup metapodataka privukao je pozornost zajednica koje se bave formalnim opisom građe, poput muzeja, knjižnica, vladinih agencija i komercijalnih organizacija, ponajprije zbog značajki koje mu daju prednost pred drugim standardima:

- jednostavnost: DC mogu koristiti specijalisti, ali i oni koji se uopće ne bave katalogizacijom. Većina elemenata ima jasnu, svima razumljivu semantiku.

- semantička interoperabilnost između različitih disciplina: mogućnost pretraživanja i izvan granica pojedine discipline.
- međunarodni konsenzus: prepoznavanje međunarodne potrebe za pronalaženjem građe na Webu presudan je za razvitak uspješne infrastrukture. U stvaranju i istraživanju DC-a sudjeluje 20-ak zemalja iz Sjeverne Amerike, Europe, Australije i Azije.
- mogućnost proširivanja: DC ima dovoljnu fleksibilnost i mogućnost proširivanja i prihvaćanja razvijenije strukture i semantike drugih standarda za opisivanje građe.
- modularnost metapodataka na Webu: infrastruktura koja podržava istodobno postojanje komplementarnih, nezavisnih skupova metapodataka.

Prije nego što kažemo nešto više o procesu nastanka i razvoju DC-a te njegovim glavnim obilježjima, predstaviti ćemo ga njegovih 15 elemenata i njihovo značenje⁵, koje su razradili stručnjaci različitih profila na 4 međunarodne radionice i putem aktivne mailing liste.

1. NASLOV (Title)

Naziv koji je građi dao STVARATELJ ili NAKLADNIK.

Obično je naziv ime pod kojim je građa formalno poznata.

2. STVARATELJ (Creator; Autor)

Osoba ili organizacija koja ima primarnu odgovornost za intelektualni sadržaj građe. Na primjer, autor kada je riječ o pisanim dokumentima, umjetnici, fotografi ili ilustratori kod vizualne građe.

3. PREDMET (Subject)

Predmet ili tema građe, ili ključne riječi ili rečenica koja opisuju predmet ili sadržaj građe. Preporuča se uporaba kontroliranih rječnika ili formalnih klasifikacijskih shema (npr. deskriptora iz *Art and Architecture Thesaurusa*).

4. OPIS (Description)

Tekstualni opis sadržaja građe, uključujući sažetke za tekstualnu građu ili opis sadržaja za vizualnu građu. U budućnosti to će moći biti i računalni opisi sadržaja (npr. spektralna analiza vizualne građe). U takvom slučaju ovo polje može sadržavati link na takav opis, a ne sam opis.

5. NALADNIK/ IZDAVAČ (Publisher)

Entitet odgovoran za dostupnost građe u sadašnjem obliku kao što je npr. izdavačka kuća, sveučilište ili korporativno tijelo.

6. SURADNICI (Contributor; Ostali suradnici)

Osoba(e) ili organizacija(e) koja je osim STVARATELJA ili AUTORA intelektualno značajno pridonijela nastanku građe, no

čiji je doprinos sekundaran u odnosu na osobu ili entitet spomenut u elementu STVARATELJ (npr. urednik, prevoditelj, ilustrator...).

7. DATUM (Date)

Datum kada je grada postala dostupnom u sadašnjem obliku. Preporuča se osmeroznamenasti broj u obliku GGGG-MM-DD kako ga definira ISO 8601. Mogući su i drugi načini pisanja, ali u tom slučaju trebaju biti jednoznačno definirani.

8. VRSTA (Type)

Vrsta/ kategorija grade (npr. home page, roman, pjesma, radni materijal, tehničko izvješće, esej, rječnik). Preporučljiv je izbor iz kontroliranog rječnika (npr. radnog materijala popisa Dublin Core vrsti [DCT1]). Za opisivanje fizičkih ili digitalnih obilježja grade koristi se element FORMAT.

9. FORMAT (Format)

Predstavljanje podataka grade (*The data representation of the resource*), kao što su text/html, ASCII, Postscript file, JPEG itd. Format se može odnositi na vrstu medija ili dimenzije grade. Kao i kod VRSTE grade, FORMAT se može upisivati korištenjem kontroliranog popisa ili rječnika, kao što je Internet Media Types (MIME) koji definira računalni format medija. Također može određivati softver, hardver i drugu opremu potrebnu za prikazivanje grade ili rukovanje njome.

10. IDENTIFIKATOR (Identifier)

Niz oznaka ili broj koji jednoznačno identificira gradu. To su npr. URL - Uniform Resource Locator, URI - Uniform Resource Identifier ili ISBN - International Standard Book Numbers te neki drugi formalni nazivi.

11. IZVOR (Source)

Djelo, tiskano ili u elektroničkom obliku, iz kojeg potječe građa, ukoliko nam je poznato. Npr. html zapis Shakespeareova soneta može identificirati tiskanu verziju iz koje je sonet preuzet za elektroničku verziju. Preporuča se uporaba niza oznaka ili broj koji odgovara formalnom sustavu identifikacije.

12. JEZIK (Language)

Jezik ili jezici intelektualnog sadržaja grade. Gdje je to moguće sadržaj ovog polja trebao bi se poklapati s nekim od prihvaćenih standarda, ovisno o zemlji (NISO Z39.53 s troslovnim kodom za pisane jezike; RFC 1766 s dvoslovnim kodom).

13. VEZE (Relation; Odnos)

Formalni odnos prema drugoj građi (npr. slika u tekstu, poglavlje u knjizi, predmeti u zbirci). Formalna specifikacija ovog elementa u fazi je razvoja.

14. OPSEG (Coverage; Područje / Razdoblje)

Prostorna i vremenska obilježja grade. Formalna specifikacija OPSEGA u fazi je razvoja. Preporuča se izbor iz kontroliranog rječnika (npr. *The Thesaurus of Geographic Names* [TGN]).

15. PRAVA (Rights; Autorska/ Vlasnička prava)

Sadržaj ovog elementa trebao bi biti link (URL ili drugi prikladni URI) na napomenu o copyrightu, izjavi o vlasničkim pravima ili serveru preko kojeg ćemo doći do takve informacije.

Naziv Dublin Core potječe od mjesta Dublin u Ohiju gdje je održana prva radionica DC-a, 1995. godine. U tom gradu je i sjedište Online Computer Library Center, neprofitne organizacije koja služi potrebama mreže knjižnica SAD-a i 70-ak drugih zemalja.

Na 1. radionici utvrđena je potreba za jednostavnim zapisom opisa grade na Internetu, osobito elektronske. Semantika pronalazjenja grade morala je biti nezavisna od medija grade. Stoga je velika pozornost posvećena tome da DC bude dovoljno fleksibilan za predstavljanje digitalne grade i one u tradicionalnim formatima (i odnosa među gradom). Dogovoreno je 13 elemenata za opis "dokumentu sličnih predmeta" (*Document-Like Objects*).

Druga radionica održana je u travnju 1996. na Sveučilištu Warwick u Velikoj Britaniji, s ciljem proširenja modela i poticanja interoperabilnosti među jezicima i disciplinama. Utvrđeno je da DC neće moći udovoljiti potrebama svih zajednica, niti je to njegov zadatak. Rezultat tog sastanka je razrada strategije za uporabu DC-a: *Warwick Framework*, konceptualna arhitektura, skup principa ili model koji omogućava prikupljanje i pristup različitim skupovima metapodataka. Taj model je nastao na temelju pretpostavke da postoje različiti skupovi metapodataka, o istoj stvari, koji mogu biti korisni za različite potrebe. Svaki od tih skupova i dalje će postojati, a mehanizmi za stvaranje i pohranu metapodataka trebaju udovoljiti zahtjevima korisnika koji njih, ili neke njihove elemente, želi okupiti na jednom mjestu.

Treća radionica ponovno je održana u Dublinu, Ohio u rujnu 1996. a bila je usredotočena na stvaranje osnovnog skupa elemenata specijaliziranih za opis digitalnih slika, odnosno proširenje DC-a u tu svrhu. Zaključeno je da je većina slika, zapravo "dokumentu sličan predmet" i da se stoga DC - osnovni skup elemenata metapodataka može i tu uspješno upotrebljavati, uz neke izmjene.

Usljedila je rasprava putem e-maila, nakon čega su dodana još 2 elementa, što ih čini ukupno 15.

Na 4. radionici održanoj u Canberri u Australiji u ožujku 1997. utvrđena je potreba za pročišćavanjem značenja 15 DC elemenata primjenom triju dodatnih kvalifikatora: TYPE,

SCHEME i LANG. Oni se koriste za pročišćavanje semantike 15 pojedinačnih elemenata.

DC je, što mu i ime kaže, jezgra, osnovni skup elemenata, polazište, a ne konačno rješenje. On nije zamjena za postojeće standarde u postojećim zajednicama. Očekuje se da će lokalne aplikacije dodati elemente koji će moći zadovoljiti lokalne potrebe ili potrebe određene zajednice.

Osnovna obilježja DC elemenata su:

- poredak elemenata nije bitan
 - elementi nisu međusobno ovisni
 - izostanak podataka u jednom od elemenata nije bitan jer nema pravila da se moraju ispuniti svi elementi u svakom DC zapisu
 - u DC-u nema hijerarhije
 - nema ograničenja u duljini polja
 - pravilo 1:1 - svaka jedinica građe mora imati svoj zapis.
- Primjerice fotografija unutar članka mora imati zaseban zapis. (Glede ovog pravila postoje mnoge nedoumice: Što je sa zbirka članaka? Može li zbirka imati svoj zapis? Kako tretirati multimedijalne objekte?).

Mnogo različitih metoda može biti upotrebljeno za zapisivanje ili transfer DC metapodataka. Uobičajene metode obuhvaćaju HTML, XML, RDF i relacijske baze podataka. Elementi metapodataka upisuju se u kôd dokumenta, najčešće korištenjem HTML meta tagova. Metapodatke upisuje autor dokumenta ili osoba koja dokument priprema za objavljivanje na Internetu. Određeni broj komercijalnih i nekomercijalnih pretraživača "pročitati" će meta elemente (npr. Microsoftov Index Server). Oni su vidljivi stroju, ali ne i krajnjem korisniku.

Za razliku od Jednostavnog DC-a (*DC Simple*) DC s kvalifikatorima (*Qualified DC*) koristi dodatne informacije radi veće precizacije metapodataka što onemogućava dvoznačnosti u interpretaciji. Na primjer, datum može biti dodatno identificiran kao određena varijanta datuma (datum posljednjeg modificiranja, datum izdavanja, itd.) i može biti kodiran na način koji osigurava njegovo jednoznačno tumačenje. Element PREDMET se, primjerice, može birati iz kontroliranog rječnika. Jednostavni DC nužan je za interoperabilnost, ali njegovom se primjenom gubi bogatstvo i kontekstualizacija vrijednosti unutar pojedinog elementa. Uporaba kvalifikatora povećava složenost metapodataka, no oni mogu otežati interoperabilnost. Stoga projektanti sustava metapodataka moraju biti oprezni u uporabi kvalifikatora tamo gdje je bitna interoperabilnost.

The Museum Computer Network (MCN) pokrenuo je inicijativu za računalnu razmjenu muzejskih informacija. Tako je 1990. godine nastao Consortium for the Computer Interchange

of Museum Information⁶ (u daljnjem tekstu CIMI) kao skupina ustanova i organizacija čiji je zadatak da za muzejsku zajednicu istražuje i razvija standarde koji bi mogli zadovoljiti muzejske potrebe i zahtjeve.

Muzeji imaju brojne potrebe za razmjenom podataka: prilikom obrade građe, u istraživanjima, za posudbe, prigodom prijelaza s jednog računalnog sustava u drugi, za vođenje financija... Stoga je CIMI stvorio tehnološki okvir za razmjenu muzejskih informacija pod nazivom *CIMI Standards Framework* koji obuhvaća protokole i formate za razmjenu, kao i sadržaj standarda podataka. Tako pojedinačne ustanove mogu koristiti te standarde, a da pritom ne moraju same razvijati softver, što zahtijeva velika sredstva kao i angažiranje drugih resursa koje mnogi muzeji nemaju.

CIMI se također bavi pružanjem pomoći u razvijanju formata za razmjenu muzejskih podataka; radom s grupama profesionalaca na mapiranju specifičnih zahtjeva u CIMI okvir, definiranjem formata za razmjenu standarda koji zadovoljavaju specifične potrebe te radom u radnim skupinama koje sačinjavaju muzejski profesionalci, kako bi se osiguralo prilagođavanje potrebama struke.

U kolovozu 1999. CIMI je objavio konačnu verziju dokumenta *Guide to Best Practice: Dublin Core⁷ (DC 1.0=RFC 2413)* namijenjenu primjeni u muzejima i sličnim ustanovama. Rabeći DC muzeji će moći razmjenjivati informacije, surađivati i komunicirati s ostalim "providerima" građe i korisnicima. U donošenju tog dokumenta sudjelovalo je 30 pojedinaca i ustanova, iz cijelog svijeta: muzeja i knjižnica, organizacija poput kanadskog CHIN-a, australskog AMOL-a (Australian Museums On-Line), britanskog MDA, sveučilišta, itd. CIMI radna skupina za DC metapodatke (*CIMI DC Metadata Working Group*) prvi put se sastala u listopadu 1997., a sredinom 1998. isplanirani projekt prerastao je u test-projekt voden trima idejama:

- DC-om se mogu opisati artefakti i informacije o njima koje postoje u muzejskoj zajednici
- DC je lako naučiti i jednostavno koristiti
- postojeća tehnološka infrastruktura može podržati uporabu DC-a za pronalaženje građe

U test-projektu sudjelovalo je 18 članica CIMI-ja. Napravljeno je 300,000 zapisa uporabom 15 DC elemenata (bez kvalifikatora). Utvrđeno je da je za muzejsku zajednicu bitnija standardizacija primjene smjernica nego rad na proširenju DC-a i kvalifikatorima. Iskustva koja je CIMI prikupio rezultat su simulacije, a ne svakodnevnog radnog iskustva, iako su neki sudionici eksperimentalne faze projekta počeli primjenjivati DC u redovitu radu.

CIMI-jev dokument namijenjen je ponajprije za uporabu informatičarima, stručnjacima koji se bave sadržajnom obradom te svakome u mrežskoj zajednici tko se bavi stvaranjem i diseminacijom muzejskih informacija. Preporuke koje dokument daje trebale bi pomoći u rješavanju sljedećih zadataka: primijeni DC standarda na području muzejskih informacija; mapiranje postojećih skupova elemenata za opis građe s DC skupom elemenata; stvaranju DC zapisa pomoću manualnih ili automatiziranih alata.

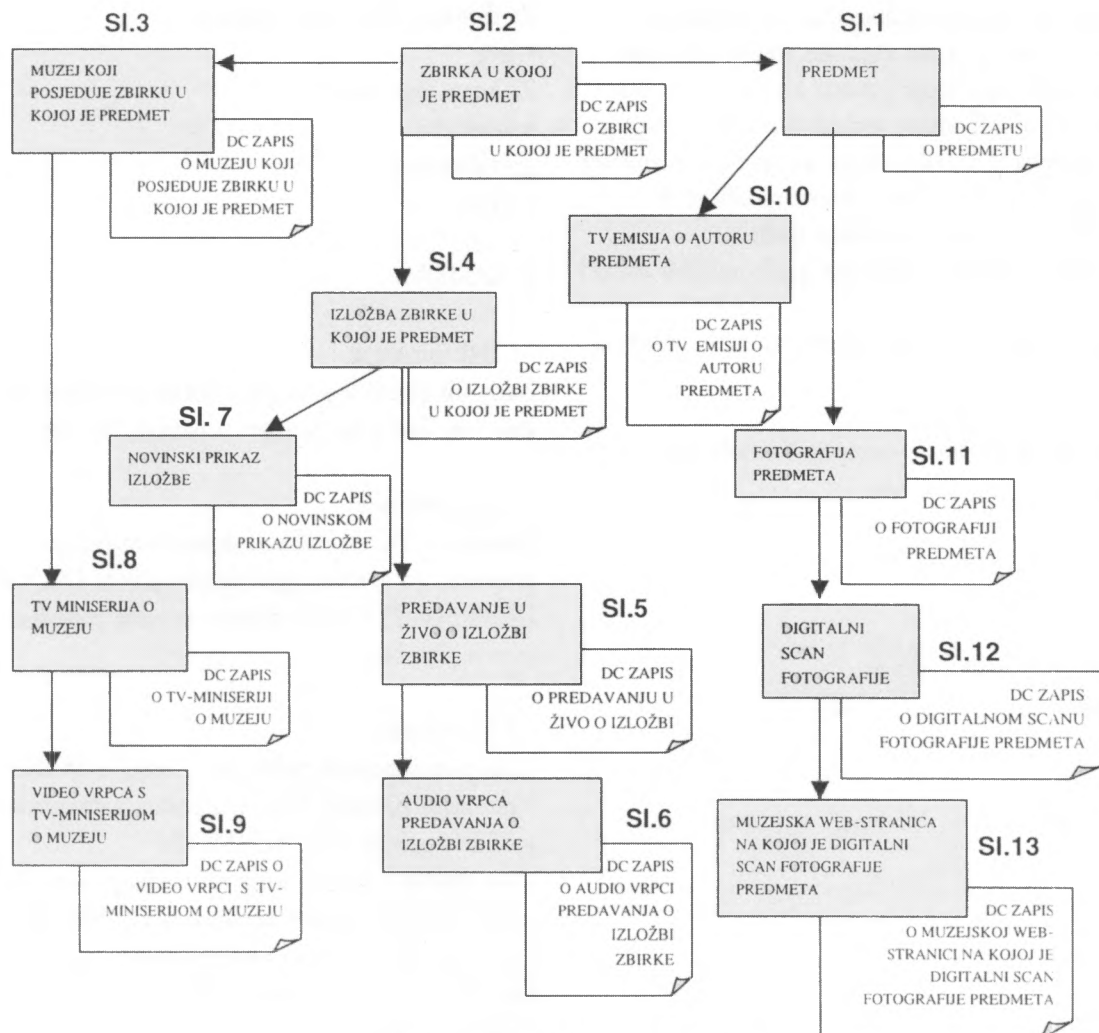
U svom dokumentu CIMI daje svoje tumačenje definicije svakog elementa, kratke smjernice, napomene o zamkama, problemima i pitanjima u vezi sa svakim elementom te brojne primjere. Također daje upute za predstavljanje građe koja pripada kulturnoj baštini, a zapisana je i opisana dosadašnjim uobičajenim načinom vođenja muzejske dokumentacije. Suprotno običaju DC zajednice da se zapis započne DC.NASLOVOM, CIMI preporuča započinjanje zapisa

elementom DC.VRSTA, obrazlažući to činjenicom da će, ako znamo što opisujemo, biti jasnije i vrijednosti drugih elemenata. Samo dosljedno tumačenje i primjena elemenata ima puni smisao, ne elementi i njihovi nazivi po sebi.

Preporuča se ponavljanje vrijednosti u određenim okolnostima, osobito kada ponavljanje omogućuje uspostavljanje veza između zapisa bez uporabe elementa VEZE te kada ponavljanje pomaže uspješnijem pronalazenju građe.

Dokument ima i nekoliko dodataka: potpune primjere DC zapisa za različite vrste muzeja: umjetničke, kulturno-povijesne, prirodoslovne, uz opise pojedinačnog predmeta kao i podatke na razini zbirke, originale i surogate te zapise za izvore informacija u vezi s njima (npr. katalog izložbe ili biografija umjetnika) te strukturu odnosa između DC zapisa u muzejima.

Dublin Core elementi za muzeje i slične ustanove (s izborom primjera):

Struktura odnosa između DC zapisa u muzejima

1. VRSTA GRAĐE

- CIMI tumačenje

Priroda građe, uključujući njezine aspekte, kao što su originalnost, skupljanje i prezentacija.

- CIMI smjernice

DC.VRSTA pomaže pri odlučivanju o vrijednostima drugih elemenata. Zbog lakšeg pretraživanja zbirki i različitih disciplina, DC.VRSTU određujemo iz:

1. kontroliranog popisa kojeg daje DC direktorat (http://purl.org/dc/documents/working_drafts/wd-typelist.htm): tekst, slika, zvuk, skup podataka, softver, interaktivna građa, usluga, zbirka, fizički predmet, događaj

1.a) ili odabirom jednog od 2 predložena termina:

- entitet
- mjesto

i sljedećeg popisa vrijednosti koje se odnose na muzejsku građu:

2. original *ili* surogat
3. prirodni ili kulturni

Postojeći popis kontroliranih vrijednosti za ovaj element ne zadovoljava sve potrebe muzejske zajednice. Prema sadašnjem DC standardu, ljudi, organizacije i mjesta klasificirani su kao fizički predmeti, što CIMI smatra nezadovoljavajućim. Stoga je dodao 2 nova termina (1.a), iako smatra da time nije iscrpio sve mogućnosti. Zato popis 1.a) sadrži pojmove specifične za muzejsku zajednicu nužne za pronalaženje građe.

Popis 2. i 3. trebaju pomoći u opisivanju građe različitih zbirki i disciplina.

CIMI ne preporuča uporabu ovog elementa za 'naziv predmeta' (*'object name'*).

Primjeri (preporuča se upisivanje najmanje 3 vrijednosti):

Za organizaciju:

- entitet
- original
- kulturni

Za sliku:

- slika (image)
- fizički predmet
- original
- kulturni

Za virtualni izložak:

- tekst
- slika
- zvuk
- interaktivna građa
- original
- zbirka
- kulturni

2. FORMAT

- CIMI tumačenje

Obilježja građe koja podrazumijevaju uporabu alata za pristup, izlaganje ili rad; ne alati sami. Ne koristiti DC.FORMAT ako nema alata (dostupnih ljudskim osjetilima).

- CIMI smjernice

DC.FORMAT digitalnih objekata upisuje se kombinacijom MIME tipa/podtipa: <http://www.isi.edu/in-notes/iana/assignments/media-types/media-types>.

DC.FORMATOM može se opisati status ili raspoloživost građe (je li vidljiva ljudskom oku ili je potreban neki instrument da bi je vidjeli).

DC.FORMATOM mogu se opisivati dimenzije (npr. umjetničkog djela). Ovdje se, međutim, ne opisuju tehnika, materijal i medij (vidi DC.OPIS).

DC.FORMAT rijetko je upotrebljiv za prirodoslovnu građu (koriste se vrijednosti "mikroskopski" i sl.)

Primjeri:

Za digitalnu sliku neke skulpture:

- jpeg

Za home page muzeja:

- html/tekst

Za videovrpu:

- VHS

3. NASLOV

- CIMI tumačenje

Naziv (ili nazivi) koje je građa dobila bez obzira tko joj ga je dao - sve dok je on koristan za pronalaženje građe.

- CIMI smjernice

Jednostavni DC ne razlikuje dobro poznati naslov i naziv predmeta. To se može riješiti kombinacijom DC.NASLOVA i DC.PREDMETA. Ovaj element se može ponavljati koliko god je puta potrebno.

CIMI preporuča:

- ako postoji poznati naslov, on se unosi u DC.NASLOV

- ako nema poznatog naslova, a postoji naziv predmeta, naziv predmeta upisuje se u DC.NASLOV

- ako postoje i naslov i naziv predmeta, poznati naslov upisuje se u DC.NASLOV, a naziv predmeta u DC.PREDMET.

Za umjetnička djela koja nemaju naslova, upotrebljava se bilo koja vrijednost koju bi upotrijebili u katalogu izložbe, natpisu uz izložak i sl. Ako je djelo "Bez naziva" to se upisuje u DC.NASLOV.

Za opisivanje surogata preporuča se upis "vrsta surogata" "DC.NASLOVA".

Vrijednost se može ponavljati u DC.NASLOVU i DC.PREDMETU, a svaka ustanova mora odlučiti u koji element joj više odgovara upisivanje neke vrijednosti.

Za prirodoslovnu građu upisuje se znanstveno ime ili latinski naziv. Narodna imena upisuju se u element PREDMET.

Primjeri:

Za surogat predmeta kulturne baštine:

- Dijapozitiv bilikuma

Za različite naslove:

- Mona Lisa
- La Gioconda

Za neidentificirani predmet:

- Slomljeni drveni štap (možda alatka)

Za (namjerno) nenaslovljeno djelo:

- Bez naslova

Za preimenovano djelo (element koji se ponavlja):

- Portret nepoznate djevojčice
- Portret Dore Pejačević kao djevojčice

4. OPIS

- CIMI tumačenje

Tekstualni, narativni opis građe, uključujući sažetke za tekstove ili opis sadržaja za vizualnu građu.

- CIMI smjernice

Ovaj element treba upotrebljavati gdje god je to moguće. Na temelju njega može se kreirati rječnik pojmova. Valja istaknuti kontekstualnu informaciju i veze (ljude, mjesta, događaje). Koristiti ovaj element za opis tehnika, materijala i medija upotrebljenih u izradi građe.

Preporuča se kratkoća, ali ne nauštrb bogatstva. Putem DC.VEZA uspostaviti vezu na opsežniju referentnu građu.

Za prirodoslovnu građu upisuje se način preparacije.

Primjeri:

Za zbirku kopija fotografija:

- Dio serije kopija od 330 fotografija od broja 31891 do 34881

Za boksačku rukavicu:

- Predmet se sastoji od lijeve kožnate boksačke rukavice. Koža je smeđa i na nekim mjestima ispucala od starosti. Unutrašnjost je podstavljena platnom...

- Gdje se upotrebljavala: Sydney

Za prirodoslovni primjerak građe:

- Prešana biljka zalijepljena na papir zajedno sa sjemenkama

5. PREDMET I KLJUČNE RIJEČI

- CIMI tumačenje

Ključne riječi o temi i/ili koncepciji građe, kao i termini povezani s ljudima, mjestima i događajima ili drugim kontekstualnim informacijama.

- CIMI smjernice

Pojam "Predmet" ne smije se strogo tumačiti. "Ključne riječi" primjerenije je tumačenje vrijednosti koje se upisuju u ovaj element: deskriptori, indeksni pojmovi.

Preporuča se uporaba kontroliranih rječnika poput Gettyjevog *Art & Architecture Thesaurusa* (<http://gii.getty.edu/aat/browser/titles.html>) radi veće preciznosti i interoperabilnosti. Poželjna je i uporaba široko priznatih klasifikacijskih shema za druge discipline i područja, poput prirodoslovja ili medicine.

Primjeri:

Za uličnu predstavu:

- ulična predstava
- kostimi
- Gornji grad
- Zagreb
- glazba
- ples

Za sliku:

- slika (painting)
- osmijeh
- pejzaž
- ulje na platnu
- portret
- Louvre

Za primjerak prirodoslovne građe:

- životinja
- sisavac
- jelen
- wapiti
- rog

6. AUTOR ili STVARATELJ

- CIMI tumačenje

Osoba (ili osobe) koja je koncipirala ili inicirala građu. Na primjer, autor pisanog dokumenta; umjetnik, fotograf ili ilustrator kod vizualne građe; osnivač neke ustanove. Za prirodoslovnu građu ovaj se element odnosi na onoga tko je predmet determinirao, skupio i/ili promatrao. Kada postoji više od jedne vrijednosti, upotrebljava se element DC.OPIS za

povezivanje AUTORA s vrijednostima koje se nalaze u DC.NASLOVU i DC.DATUMU.

- CIMI smjernice

Veći broj autora upisuje se odvojeno ponavljanjem elementa. Osobna imena pišu se inverzno, tj. piše se prezime, ime/na, sufiks, prefiks. Za korporativna tijela, upisuje se puno ime tvrtke ili organizacije uključujući član na početku (u jezicima koji imaju članove).

Npr.: Meštrović, Ivan
Dyck, Anthony van, Sir
Stereolab

Ako se ime osobe sastoji od više dijelova, upisuje se onaj dio imena pod kojim se osoba obično nalazi i traži u abecednim popisima na jeziku zemlje iz koje je ili u kojoj djeluje. U Jednostavnom DC-u ne određuje se uloga (npr. slikar, ilustrator, fotograf, itd.) stvaratelja/ autora.

Primjeri:

Za umjetnika:

- Beuys, Joseph

Za seriju filmova u izdanju institucije:

- Muzej suvremene umjetnosti

Za autora slike poznatog prema priči medicinske sestre:

- Psihički bolesnik

7. SURADNICI

- CIMI tumačenje

Osoba (osobe) ili organizacija koja nije određena u elementu AUTOR jer je njezin doprinos građi manje izravan ili je konceptualan (npr. urednik ili prevoditelj). Ovdje se upisuju i dobročinitelji, mecene, sponzori. Za prirodoslovnu građu može se upisati preparator.

- CIMI smjernice

Veći broj suradnika upisuje se odvojeno ponavljanjem elementa. Za pisanje osobnih imena vrijede iste smjernice kao za element AUTOR. Ispunjavanje ovog elementa je proizvoljno.

U Jednostavnom DC-u ne određuje se uloga (npr. slikar, ilustrator, fotograf, itd.) stvaratelja/ autora.

Prilikom opisivanja online kataloga, upisuje se ime ustanove koja posjeduje građu.

Primjeri:

Za izrađivače skulpture velikog formata:

- Ljevaonica Akademije likovnih umjetnosti

Za naratora u nekom audio vodiču:

- Perić, Petar, dr.

8. NAKLADNIK

- CIMI tumačenje

Osoba (osobe) ili organizacije odgovorne za dostupnost građe ili njezino prikazivanje (npr. riznica, arhiv, muzej). Ovdje pripadaju i veći financijski i upravni entiteti bez čije potpore građa ne bi bila stalno dostupna (npr. gradsko vijeće ili upravni odbor). U ovaj element upisuju se i distributeri i drugi važni činitelji distribucije.

- CIMI smjernice

Vrijede sve smjernice kao za element AUTOR.

Primjeri:

Za katalog izložbe:

- Muzej za umjetnost i obrt

Za komercijalni website na kojemu je virtualna galerija:

- Multimedia Systems, d.o.o.

Za elektronički izlaz prema informacijskoj građi o baštini:

- Department of Canadian Heritage; Canadian Heritage Information Network

9. DATUM

- CIMI tumačenje

Datum povezan s nastankom djela ili dostupnošću građe. On nije nužno jednak datumu koji se upisuje u element OPSEG koji se odnosi na vrijeme ili razdoblje kada je nastao intelektualni sadržaj građe. Za prirodoslovnu građu unosit će se vrijednost(i) povezane s determinacijom, promatranjem i/ili terenskim istraživanjem. Kada postoji više vrijednosti, koristi se element DC.OPIS koji povezuje datume s vrijednostima iz elemenata DC.AUTOR i DC.NASLOV.

- CIMI smjernice

Preporuča se upis datuma prema standardu ISO 8601, W3C Technical Note (<http://www.w3.org/TR/NOTE-datetime>):

GGGG-MM-DD. Ako je cijeli datum nepoznat, može ga se upisati samo djelomično (GGGG-MM ili samo GGGG).

Jednostavni DC ne rješava na primjeren način pitanje na što se datum odnosi (npr. vrijeme nastanka neke stijene ili vrijeme kada je ona skupljena). Za to su potrebni kvalifikatori.

Ponoviti DC.DATUM za datum kada je predmet otprilike nastao i za raspon vremena u koje se smješta prema organizaciji rada ustanove.

Ponoviti DC.DATUM za izražavanje vremena kad je građa nastala i kada je prvi put skupljena ili katalogizirana.

DC.DATUM nije ograničen na brojni zapis. Ako je potrebno, može biti i slovčani.

Primjeri:

Za datum identifikacije uzorka stijene:

- 1823. [ovaj datum izražava datum kada je stijena skupljena]

Za otvorenje galerije:

- 1953-03-17

Za sliku:

- Talijanska renesansa
- 1250/1325

Za tapiseriju:

- Oko 1210.
- 1190/1240

Za egipatski sarkofag:

- 2354. pr. Krista

10. IDENTIFIKATOR

- CIMI tumačenje

Tekst i/ili brojčani niz koji identificira građu.

- CIMI smjernice

Upisuju se URL ili URN za građu na Internetu. Za predmete se koriste široko priznata sredstva za identifikaciju predmeta i zbirke, poput ISBN-a, Kochevovih brojeva itd.

CIMI preporuča da jedinstvenom inventarnom ili identifikacijskom broju predmeta u nekoj ustanovi prethodi identifikacijska oznaka ili kôd ustanove. To će biti korisno za utvrđivanje dvostrukih zapisa te za uspostavljanje veza među zapisima.

Ako DC zapis neke organizacije ima web adresu, upisuje se URL. U protivnom ime organizacije ili ustanove.

Primjeri:

Za virtualnu organizaciju poput CIMI-ja:

- <http://www.cimi.org>
- Consortium for the Computer Interchange of Museum Information

Za ustanovu smještenu u fizičkoj građevini:

- Hrvatski prirodoslovni muzej, Zagreb

Za web stranicu:

- <http://www.cimi.org/documents/meta>

Za knjigu:

- ISBN 0-87779-606-8

Za prirodoslovnu građu u zbirci Natural History Museuma, London:

- NHM 1996.4.24.1

Za CD player:

- Serijski br. 1560801
- Model br. ICF-CD810
- Sony

11. IZVOR

- CIMI tumačenje

Informacija o građi od koje potječe građa koju opisujemo.

- CIMI smjernice

DC.IZVOR razlikuje se od DC.VEZE (temelji se na) po stupnju jačine veze. Upisuje se tekst naslova ili naziv grade od koje potječe građa koju opisujemo te identifikator ako je poznat.

Primjer:

Za poliesterski odljev kostura dinosaura u prirodnoj veličini:

- Originalni fosilizirani kostur Diplodocusa u Carnegie muzeju

12. VEZE

- CIMI tumačenje

Koristi se za opisivanje bitnih točaka u hijerarhiji surogata, uključujući neposredni izvor originalnog predmeta. Upozorenje: izravna derivacijska veza poput veze između surogata i originala određuje se u DC.IZVORU.

Za ovaj element prihvatljivo je korištenje kvalifikatora (http://purl.oclc.org/metadata/dublin_core/wrelationdraft.html).

Primjeri:

Građa je fizički ili logički dio druge grade:

- je dio
- ima dio

Građa je povijesno stanje ili izdanje neke druge grade istog autora:

- je verzija (nečega)
- ima verziju

Građa je preformatirana ili mehanički reproducirana reprezentacija (ne interpretacija) neke druge grade:

- je format (nečega)
- ima format

- CIMI smjernice

Veza koja se smatra važnom može se izraziti jednostavnim upisivanjem vrijednosti bez dodavanja kvalifikatora (npr. ako je Leonardo da Vinci povezan s nečim upisuje se njegovo ime). Upisuje se onoliko veza koliko je potrebno za uspješno pronalaženje grade.

Primjeri:

Za zapis koji opisuje igračku:

- Dio je lutke iz zbirke Stahuljak

Za zapis koji opisuje ružičasti šešir Jackie Onassis:

- Povezan je s ubojstvom Johna F. Kennedyja

Za hrvatski prijevod pjesme:

- Verzija je pjesme Yesterday

13. JEZIK

- CIMI tumačenje

Jezik intelektualnog sadržaja građe, ne jezik DC zapisa, niti nužno jezik u DC.NASLOVU. "Intelektualni sadržaj" može biti predstavljen kao tekst ili kao zvuk.

- CIMI smjernice

Preporuča se standard RFC 1766 [4] (<ftp://dc.interimic.net/rfc/rfc1766.txt>) koji sadrži popis kratica za jezike. Ako se jezik ne nalazi na tom popisu upišite njegov cijeli naziv.

Primjer:

Za rimski novac:

- la

14. OPSEG

- CIMI za ovaj element ne daje posebno tumačenje.

- CIMI smjernice

Ponoviti vrijednosti upisane u elementu DC.PREDMET (npr. "Kolonijalna Amerika" ili "Barokni ples") kao intelektualnu pristupnicu ili ključnu riječ.

Vremenske značajke: vrijede ista pravila kao za DC.DATUM.

Prostorne značajke: Koristiti se Gettyjevim *Tezaurusom zemljopisnih naziva* (http://www.gii.getty.edu/tgn_browser) za jednoznačnu identifikaciju lokacije. Ne služiti se zemljopisnom širinom i dužinom ukoliko korisnici nisu na to navikli.

Primjeri:

Za sliku koja prikazuje potpisivanje američke Deklaracije o nezavisnosti:

- 1776-07-04
- Sjeverna Amerika
- Trinaest kolonija
- Pennsylvania
- Philadelphia
- Kolonijalna Amerika

Za suvremenu fotografiju povijesne zgrade:

- Oko 1640.
- 1620/1660
- Europa
- Velika Britanija
- Engleska
- Bath

Za primjerak zmije:

- Tropski

15. PRAVA

- CIMI tumačenje

Autorska / vlasnička prava ili izjava o uporabi je identifikator koji vezuje (daje link) na autorska / vlasnička prava ili izjavu o uporabi ili na servis koji daje informacije o pravima na uporabu građe i/ili uvjetima za to.

Izjava koja se odnosi na dostupnost građe, ograničenja u vezi s reproduciranjem, vlasnika copyrighta itd.

Izostanak DC.PRAVA u zapisu ne znači da građa nije zaštićena.

- CIMI smjernice

Za građu na Internetu koristiti ukazivač (*pointer*) na uvjete i okolnosti vezane za autorska prava. Ne povezivati bilješku o reproduciranju digitalnog surogata s analognim predmetom.

Primjeri:

Za virtualni muzej:

- <http://www.museum.org/copyright.html>

Za videovrpu:

- Dopušteno samo privatno prikazivanje. Svako javno prikazivanje, kopiranje ili druga uporaba strogo je zabranjena.

U Hrvatskoj se o metapodacima i o DC-u raspravljalo na stručnim skupovima *Arhivi, knjižnice, muzeji...* (AKM) 1997. i 1999. godine. U sklopu AKM-a održane su radionice na kojima je predstavljen DC te su se pokušale naći zajedničke točke i rješenja za arhive, muzeje i knjižnice. U okviru Radne grupe AKM-a napravljen je i test-projekt opisivanja i pretraživanja građe prema trima elementima DC-a: STVARATELJ, NASLOV i TEMA. Zajednički rad na tom području u okviru Radne grupe i AKM-a nastavlja se.

Na godišnjem skupu CIDOC-a koji će se održati u kolovozu 2000. jedna od radionica posvećena je *Primjeni DC standarda metapodataka u muzejima*.

Obilježja DC-a i stalni rad međunarodnih foruma na njegovu usavršavanju i istraživanju mogućnosti primjene, pokazuju nam važnost tog novog standarda, koji bi trebao naći mjesto i u našim muzejima tim prije što već postoji razrađen model primjene za muzeje koji je svima dostupan.

Bilješke:

1. http://purl.org/metadata/dublin_core
2. Slavić, Aida. Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture. Zagreb: HKD, 1998. Str. 215-221.
3. <http://vads.ahds.ac.uk/train/Dublin%2Core%>
4. Miller, P. Metadata for the Masses. <http://www.ariadne.ac.uk/issue5/metadata-masses/>
5. U prijevodu naziva elemenata koristit će se prijevodom termina prihvaćenih na Radionici AKM, Rovinj 1999., posvećenju Dublin Coreu. U dogovoru o terminima sudjelovali su predstavnici, arhiva, knjižnica i muzeja. U zagradi je termin na engleskom i hrvatska varijanta termina, ukoliko takva postoji.
6. <http://www.cimi.org>
7. http://www.cimi.org/documents/meta_bestprac_final_ann.html